

УДК 821.161.2'06-3
Д36

Сергій Деркач

Д36 На світанку Сварожого дня / Деркач Сергій. — К.: Гамазин, 2024. — 288 с.

ISBN 978-966-279-296-6

Контузія, отримана під час війни з російськими окупантами, принесла із собою не тільки дикий біль. Орфея — саме так побратими називали Славка Байду — постійно переслідували дивні сни, в яких він бачив себе сином старости Васильком, кохав молоду ягу на ім'я Катерина і був хранителем Срібного Джерела, що дарувало людям силу та безсмертя.

Але Доля — дивна пані. Провівши ніч на могилі батьків, які загинули під уламками російської ракети, Орфей несподівано перенісся у засніжений ліс за багато кілометрів від рідного села, щоб заново познайомитися зі своїми батьками з минулого життя, попом Гермогеном-Ферапонтом, лісовиком Квітневичем та його дружиною.

Їхні долі перетнулися не дарма. Орфей повинен відродити Срібне Джерело, яке Василько колись запечатав. Інакше Катерину він втратить назавжди...

УДК 821.161.2'06-3

ISBN 978-966-279-296-6

© Сергій Деркач, 2024
© Анастасія Дерун (ілюстрації), 2024
© ТОВ «Гамазин» (художнє оформлення, оригінал-макет), виключна ліцензія на видання, 2024

Пролог

1799 рік. Волинь

Хоч продиратися крізь хащі було нелегко, солдати Єлецького полку вперто йшли вперед, розсипавшись цепом і насторожено озираючись увсебіч. Ці землі лише кілька років тому Росія приєднала до себе після остаточного розподілу Польщі, тому і люди, і сама земля були ворожими до російських солдатів.

Піп Ферапонт ненавидів і цей ліс, і цю землю, і цих людей. Він ненавидів їх з того самого дня, як приїхав зі Смоленська у це Богом забуте лісисте і болотисте місце, яке здавна називалося Волинню. Ненавидів, бо холопи, що жили тут, мали нахабство вважати себе вільними людьми. Вільними! Без віри в царя та єдиного Бога! І не відали єретики, що істинне царство Боже на небі і цар на Землі — це ті два стовпи, на яких будується добробут кожного раба божого. Всім, хто думає інакше — смерть і пекло!

— Ще далеко? — перервав роздуми Ферапонта командир мушкетерської роти, поручик Мамочкін. — Мене ці чортові комарі скоро доконають.

— Не згадуй нечистого до ночі, — суворо наказав піп. — Шкода, що сина старости твої солдати, пане поручику, таки упустили.

— Так, а хто ж знав, що він такий проворний? Та й староста, собака, сина виховав без поваги до слуг государевих. Але я йому це пригадаю, як повернемося назад. Він в мене шпіцрутенів наїсться досхочу.

— Ми не за цим сюди йдемо, — нагадав Ферапонт. — Маємо благословення Боже на винищення кубла язичницького, а не на розправу швидку.

— От тільки не треба мені Богом під ніс тицяти, — Мамочкін різко відвів у сторону руку попа, в якій той стискав велике мідне розп'яття. — І буде краще, батюшко, якщо кожен займатиметься своєю справою: ти — Боже царство в люди нестимеш, а ми — підтримуватимемо твої проповіді багнетами.

Піп нічого не відповів, лише подивився важко на поручика, немов поглядом своїм анафему накладав. Знав би цей дворянчик, що таке Срібне Джерело...

Власне, заради нього Ферапонт і залишив свою далеко не бідну парафію у Смоленську, коли випадково у його руки потрапив стародавній літопис землі Волинської. Втім, не зовсім випадково. Одна шляхетна парафіянка на сповіді зізналася, що шукає певний документ, який зберігають у бібліотеці митрополита Новгородського Гавриїла. Мовляв, у документі тому — шлях до благ божественних, що біля озера Невідомка сховані. Ферапонт, зацікавившись словами вірянки, віднайшов пергамент у сховищі. Чомусь зачепила Ферапонта одна фраза з того літопису: «і джерело те Срібне не за назвою або кольором, але за дією. Бо той, хто води із Джерела Срібного нап'ється, зірки чути стане і звіра розуміти зможе, і птахів, й іншу живину. І духи лісові, річкові та польові бачити зможе, бо очі йому тепер розплющені стануть. І побачить він світ інший, в якому люди живуть, як боги, а боги рівними їх собі вважають. А ще літа свої той, хто води із Джерела вип'є, рахувати перестане». Запали в душу попа ці слова. Бо зрозумів Ферапонт, що джерело те дарує безсмертя.

Тож, отримавши благословення митрополита Гавриїла на подвиг православний у землях поганських, відправився піп у путь. Але не так все склалося, як малювалося в уяві. Хоч лісами та болотами славилася Волинь, однак глухоманню назвати її було складно. І дороги тут побудували місцеві мешканці кращі, ніж на росії, і села їхні були аж ніяк не бідними. І люди жили тут не у невігластві, а у мудрості

та злагоді. Жили вільно, старих богів прославляючи, але й Христа не цураючись, бурштин добуваючи та хліб зрощуючи. І вразило Ферапонта таке життя, і думки гнівні в голові оселилися. Бо ніхто з холопів на росії не має права жити так само вільно, як слуги Божі та государеві.

Більше року провів піп у пошуках, доки не почув випадково про село Мосирець біля озера Невідомка. Шлях до того села був нелегкий, але Ферапонт таки знайшов його. Він оселився серед селян, почав проповідувати. Але не слухали люди проповідей його. Сміялися зі слів, насміхалися з мови, вважаючи блаженним.

Ішов час. Поступово ставав своїм Ферапонт серед поселенців. Йому і хату громада допомогла збудувати, на господарство таке-сяке всім миром зібралися. А піп за селянами уважно спостерігав, куди вони іноді надвечір зникали майже всім селом, а потім поверталися за день чи два, втомлені та щасливі. Він багато разів просився піти з ними, навіть слідкувати намагався, але все було даремно.

І от, понад рік потому, його нарешті взяли із собою до Джерела Срібного. Воно в лісі протікало, серед гаю зеленого, але дорогу до нього віддала лише Катерина — молода жінка, яку всі ягою звали. Вона і людей, і тварин лікувала. Кажуть, навіть звірину різну розуміла. І скуштував Ферапонт води срібної. І відкрилися йому таємниці казкові. І світ він побачив зовсім інший, в якому люди справді з богами жили в мирі та злагоді, і були їм рівними. І возрадувалася його душа при тому, неначе світла Божественного торкнулася вона. І зажадав Ферапонт сили богів.

Але задля цього треба було стати володарем Джерела, на свій бік Катерину перетягти, підкорити...

Не скорилася молода яга. В обличчя Ферапонту засміялася і з халупи своєї на курячих лапах вигнала. І вирішив тоді піп знищити Джерело. Тому і листа митрополиту написав про ересь відьомську, і солдатів до села привів,

яких із Могильова митрополит випросив у царя «дабы страха пуцего на селян наслати да в веру святую православною возвернути овец заблудших».

— Здається, прийшли, — повідомив поручику Ферাপонт.

— Добре було б, — буркнув незадоволено той. — До вечора залишилося всього нічого, а мені щось у лісі не дуже до вподоби ночувати. Боязко.

— То накажи галявину оточити і нікого не випускати, — підказав піп. — Стріляти у все, що рухатиметься. В усе!

Уже за кілька хвилин невеличка галявина була оточена з усіх боків. Але, побачивши хатинку, яка стояла на колодах, здалеку на велетенські курячі лапи схожих, солдати перелякано хрестилися та захисні знаки на чоло клали, душу свою захищаючи.

— Не бійтеся! — голосно наказав Ферапонт, розп'яттям хресне знамення перед собою кладучи. — З нами Бог, діва Марія та всі святі. Не зробить відьма нічого ані вам, ані душам вашим. А ви творіть все, що накажу. Бо гріхи ваші я на себе візьму і відмолювати їх стану до кінця днів моїх.

Послухали попа солдати і рушили вперед. До хатини підібралися обережно, тримаючи зброю наготові.

А тим часом небо почало зтягуватися хмарами. Сонячні промені зникли, над лісом згустилася темрява. І коли перша блискавка в повній тиші вдарила у землю, солдати мало не попадали від страху. Поручик не дуже в ті всі байки про відьом вірив, але й він мимоволі присів та почав хреститися, коли вслід за громовицею зірвався буревій. Ліс зашумів, дерева заскрипіли. А ті з них, в які влучали блискавки, зі страшним тріском спалахували, перетворюючи темряву на день ясний.

Перелякані солдати вже не могли рухатися. Вони читали молитви вголос і швидко-швидко осіняли себе хресним знаменням.

— Може, повернемося? — намагався перекричати завивання вітру Мамочкін.

— Віру май! — суворо відповів Ферапонт, з ненавистю втупившись в будинок відьми. — Бо сказано у Писанії: і воздасться кожному по вірі його!

Піп зробив кілька кроків до хатини, високо піднявши хреста над головою. Поручик раптом усвідомив, що не торкається буря священника, що вітер лише дерева валить та на солдатів кидається, наче пес скажений. І увірував в ту мить Мамочкін у чудо. А як увірував, то піднявся сміливо за Ферапонтом і солдатів своїх призвав:

— Подивіться на отця Ферапонта, детушкі! Його віра щитом перед чарами стала. І не торкаються його ні вітер злодійський, ні буря відьомська, ані темрява сатанинська. Тож вперед, детушкі, за Спасителя нашого, та во славу держави Російської.

Як бальзам чудодійний подіяли слова поручика на солдатів.

— А й правда, — говорили вони. — Наче заворожений батюшка наш. Ані буря йому не перешкода, ані блискавки, ані темрява. Бо то розп'яття святе береже його. Отже, збереже й нас! Віруємо в тебе, Ісусе Христе, Боже наш!

І рушили солдати до хатини відьомської, вже на буйство стихії не зважаючи.

Аж раптом відчинилися двері, і на високому порозі постала відьма. І хоч була вона у сукні білій, різнобарвними квітами вишитій, та в літнику кольоровому, а личко мала вродливе і біле, проте погляд її страшний зупинив солдатів. Бо видалося їм раптом, що то не молода жінка перед ними стоїть. Здалося в ту мить ветеранам дебелим, які крізь вогонь битв різних пройшли та у сутичках кривавих загартувалися, що то творіння самого сатани предстало перед ними з пекельним вогнем у очах. І це не волосся чорне за вітром розвивалося — то крила ангела смерті розгорталися за спиною відьми. І не посміли більше ні кроку ступити солдати, хоч поручик аж пінився від люті. А як почули вони голос чистий і дзвінкий дівочий — то й взагалі на землю попадали.

— Чого прийшов ти до мене, жалю гідний, але недостойний його, раб свого бога? — спитала відьма, і майже дитячий голосок вітер підсилив в багато разів. — Чого ти хочеш ще від мене, зраднику паскудний?

— Врятувати душу твою прокляту! — відповів на те Феропонт. — Покайся, відречися від віри своєї поганської, повір у Бога істинного — і буде тобі тоді щастя у Царстві Божому. Із праведниками та святими за одним столом воссідатимеш. А як не покаєшся — гієна вогняна чекає на душу твою прокляту во віки віків.

— Смішний ти, Феропонте, — засміялася на те відьма. — Ти прожив з нами не один рік, але так і не зрозумів, що не царства Божого шукаємо ми на цій землі. Жити повним життям, працювати в радість, бути щасливими тут і зараз, а не чекати в муках раю небесного — ось чому нас предки та боги наші вчать. Іди собі з миром, Феропонте, та солдатів своїх забери, щоб не стало з ними чогось злого.

— Останній раз пропоную тобі, Катерино — покайся.

— Останній раз кажу тобі: забирайся. Не бачити тобі Джерела Срібного, як своїх вух без дзеркала.

Почувши такі слова, піп завив, заверещав не своїм голосом. Жбурнув він важкого хреста у відьму. І в ту мить, коли торкнувся хрест тіла молодого, вдарила блискавка. Вибух стався такої сили, що хатина спалахнула і розлетілася в різні боки, а Феропонта та Мамочкіна відкинуло назад на кілька метрів.

Вітер стих раптово, наче й не було бурі лютої зовсім. Але хмари не розійшлися. Здавалося, що морок лише згустився на фоні палаючої, розірваної хатини. Солдати із жахом дивилися на це дійство та шалено клали поклони в молитвах своїх.

Раптом, зовсім поруч, пролунало виття, яке змусило замовкнути найнабожніших. Бо кров замерзла в жилах людей від того розпачу, яким воно було пронизане.

— Шкода мені тебе, Феропонте, — почувся тихий жіночий голос. — Джерело ніколи не служитиме тобі. І від того душа твоя буде мучитися страшніше, ніж грішники в пеклі. Бувай, попе. І хай боги...

Договорити відьма не встигла. Бо страшна чорна тінь майнула з лісу, миттєво прорвавши кільце оточення та порозкидавши людей, наче ганчір'яні ляльки. Закляклі солдати з жахом спостерігали за тим, як величезний вовкулак підхопив тіло Катерини і швидко зник серед дерев, наче й не було його ніколи. Лише піп Феропонт вив йому услід та сипав безсилі прокляття.

Як тільки відьма щезла, блискавки припинилися, а небо очистилося. І запалав на ньому кривавий захід сонця.

Вовкулак тим часом зупинився біля джерела, що у гущавині лісу ледве пробивало собі дорогу серед трав, поклав відьму на берег і заскиглив.

— Не встигнеш, — тихо заперечила йому Катерина. — А якби й встиг — не можна розпечатувати Срібне Джерело. Бо дорога до нього вільна. Велике зло йде до нас. Я знаю... я бачила... Не можна його допустити до Джерела... Але ти не сумуй, коханий. Ми ще зустрінемося.

— Катеринко... — прошепотів Василько, син старости, прийнявши людську подобу. — Не залишай мене одного.

— Я завжди буду поруч, — усміхнулася відьма. — І коли на небі, як на долоні, зійдуться разом Сонце та Місяць на світанні Сварожого дня¹, я знайду тебе. Ти тільки віру не втрачай, любий...

¹ Існує теорія, за якою у Всесвіті розподілені сім первинних енергій. Їх розподіл у космосі відбувся нерівномірно. Деякі з енергій плідно впливають на людей, деякі — негативно. Земля час від часу проходить крізь області, які наповнені одними чи іншими енергіями. Области, що наповнені негативними, або темними, матеріями й називаються Ночами Сварога. Области, наповнені світлими, позитивними матеріями та енергіями, називаються День Сварога. За іншими даними день Сварога святкують щороку 4 жовтня.